Stachys byzantina

Foto's: Harrie de Vries

Nomenclatuur/etymologie

De wetenschappelijke naam *Stachys byzantina* K. Koch werd voor het eerst gepubliceerd door Karl Koch in 1849. De geslachtsnaam *Stachys* is afgeleid van het Griekse woord *stachus*, wat 'aar' betekent, een verwijzing naar de kenmerkende aarvormige bloeiwijze van veel soorten binnen dit geslacht. De soortsaanduiding *byzantina* verwijst naar Byzantium, de historische naam voor Istanbul, wat de herkomst in Klein-Azië en de omringende regio's aanduidt. De Nederlandse naam voor de plant is Ezelsoor of Wollige Andoorn, vernoemd naar de dikke, zachte en behaarde bladeren die aan een oorschelp doen denken.

Taxonomie

De taxonomische indeling van *Stachys byzantina* is als volgt:

- Rijk: Plantae (Planten)
- Orde: Lamiales
- Familie: Lamiaceae (Lipbloemenfamilie)
- Geslacht: *Stachys* L.
- Soort: *Stachys byzantina* K. Koch

Synoniemen

De geaccepteerde wetenschappelijke naam is *Stachys byzantina* K. Koch. Historische en heterotypische synoniemen zijn onder andere: *Stachys lanata* Jacq. (een niet-geaccepteerde naam, maar vaak gebruikt), *Stachys olympica* Poir., *Stachys germanica* subsp. *lanata* Douin, en *Eriostomum lanatum* Hoffmanns. & Link.

Variëteiten en cultivars

Stachys byzantina is vooral populair vanwege zijn zilvergrijze, zachte blad en kent verschillende waardevolle cultivars voor de siertuin.

- *Stachys byzantina* 'Silver Carpet': Een veelgebruikte, laagblijvende variëteit die zelden bloeit. Dit bevordert een dichter tapijt van bladeren en elimineert de noodzaak om de bloemstelen te verwijderen.
- *Stachys byzantina* 'Big Ears' (ook bekend onder het synoniem 'Helene von Stein'): Kenmerkt zich door uitzonderlijk grote bladeren, die tot 20 cm lang kunnen worden. Bloeit zelden, wat de focus op het blad behoudt.
- *Stachys byzantina* 'Cotton Boll': Een cultivar die bloeit met ongebruikelijke, dichte, wollige, witachtige bloemhoofden die lijken op katoenbollen.
- *Stachys byzantina* 'Silky Fleece': Een compacte, dwergvariëteit met kleiner, zilvergrijs blad en een lage, dichte groeiwijze, geschikt voor rotstuinen of potten.
- *Stachys byzantina* 'Primrose Heron': Een cultivar met geelgroen tot geel blad in het voorjaar dat later groener wordt.

Familie

De plant behoort tot de familie Lamiaceae, oftewel de Lipbloemenfamilie. Kenmerkend voor deze familie zijn de vierkante stengels en de vaak aromatische bladeren. *Stachys byzantina* heeft overigens wel een vierkante stengel, maar het blad is niet sterk aromatisch en vooral opvallend door de dichte beharing.

Hoogte

De hoogte van de plant verschilt tussen het blad en de bloemstengels. Het bladtapijt blijft laag, meestal tussen de 15 en 20 centimeter. De opgaande bloemstengels zijn echter aanzienlijk hoger en kunnen een hoogte bereiken van 40 tot 80 centimeter.

Bloemkleur

De bloemen zijn klein en hebben een paarsroze tot lila kleur. Ze verschijnen in dichte, aarvormige trossen op de rechtopstaande bloemstengels. De bloemstengels zelf zijn ook wollig behaard, wat bijdraagt aan het zachte, grijze uiterlijk van de gehele bloeiwijze.

Bladkleur

De meest kenmerkende eigenschap van *Stachys byzantina* is de bladkleur en-structuur. Het blad is dik en zacht, dicht bedekt met zilverwitte, zijdeachtige, wollige haartjes, waardoor de plant een opvallende zilvergrijze tot bijna witte uitstraling heeft.

Bloeiperiode

De bloeiperiode valt in de zomermaanden, meestal van juni tot augustus. Veel tuiniers kiezen er echter voor om de bloemstengels te verwijderen om de bodembedekkende functie van het zilvergrijze blad te behouden.

Standplaats

Stachys byzantina gedijt het beste op een zonnige standplaats. Een lichte standplaats in de halfschaduw wordt verdragen, maar kan de bladkleur minder intens en de bloei minder uitbundig maken. De grond moet goed doorlatend zijn en liever droog dan te nat. Een te vochtige standplaats, vooral in de winter, kan leiden tot rot van het viltige blad. De plant is geschikt voor de rotstuin of als randbeplanting.

Herkomst

De plant is oorspronkelijk afkomstig uit West-Azië en Zuid-Europa, met name uit de regio's Turkije, Iran en de Kaukasus. Het is een plant van gematigde en drogere, rotsachtige gebieden.

Soort gewas

Het is een groenblijvende (in milde klimaten) tot half-groenblijvende, kruidachtige vaste plant (*herbaceous perennial*) of dwergstruikje (*subshrub*). Het wordt vaak toegepast als bodembedekker vanwege zijn spreidende en polvormende groeiwijze.

Vermeerderingswijze

De vermeerdering is eenvoudig en kan op verschillende manieren. Het meest gangbaar is deling van de wortelkluit of de uitlopende stengels in het voorjaar of de vroege herfst. Sommige cultivars kunnen ook gestekt worden. Vermeerdering via zaad is mogelijk, maar

wordt minder vaak toegepast, vooral bij cultivars om de specifieke bladkenmerken te behouden.

Klimaatzone

De plant is zeer winterhard. *Stachys byzantina* is geschikt voor USDA Hardheidszones 4 tot 8. Dit betekent dat de plant temperaturen tot ongeveer -34°C kan verdragen.

Insecten

De bloemen van *Stachys byzantina*, met name de roze tot paarse lipbloemen, zijn aantrekkelijk voor bijen en vlinders. Ondanks dat veel tuiniers de bloemstelen wegsnoeien, levert de plant een bijdrage aan de biodiversiteit als nectarbron gedurende de bloeiperiode.

Bronvermelding

https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:459393-1

https://en.wikipedia.org/wiki/Stachys_byzantina

https://www.gardendesign.com/perennials/lambs-ear.html

https://plants.ces.ncsu.edu/plants/stachys-byzantina/

https://www.gardensonline.com.au/gardenshed/plantfinder/show_1951.aspx

---

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	Benoemd door K. Koch (1849); *Stachys* (aar), *byzantina* (verwijzing naar Byzantium/Istanbul, de herkomst). Nederlandse naam: Ezelsoor.
Taxonomie	Rijk: Plantae, Orde: Lamiales, Familie: Lamiaceae, Geslacht: *Stachys*, Soort: *S. byzantina*.
Synoniemen	*Stachys lanata*, *Stachys olympica*, *Eriostomum lanatum*.
Variëteiten en cultivars	'Silver Carpet', 'Big Ears' ('Helene von Stein'), 'Cotton Boll', 'Silky Fleece', 'Primrose Heron'.
Familie	Lamiaceae (Lipbloemenfamilie).
Hoogte	Blad 15-20 cm; bloemstengels 40-80 cm.
Bloemkleur	Paarsroze tot lila.
Bladkleur	Zilvergrijs tot witachtig (dichte wollige beharing).
Bloeiperiode	Juni tot augustus (zomer).
Standplaats	Volle zon, goed doorlatende, eerder droge grond.
Herkomst	Turkije, Iran, Kaukasus (West-Azië/Zuid-Europa).
Soort gewas	Meerjarige, kruidachtige vaste plant/dwergstruikje, vaak gebruikt als bodembedekker.
Vermeerderingswijze	Door deling van de wortelkluit of de uitlopende stengels; sommige cultivars door stekken.
Klimaatzone	USDA Hardheidszone 4-8.
Insecten	Trekt bijen en vlinders aan (nectarbron).